

Teatris un skatītājs

Sa gada pirmajos vienpadsmit mēnešos mūsu republikas teatrus apmeklēja vairāk nekā 1.600.000 skatītāju. Visi šie cilvēki bija nākuši uz teatru, lai kļūtu garīgi bagātāki, paplašinātu savu redzes loku, stiprinātu idejisko bruņojumu. Viņiem — šiem skatītājiem — veltīts viss aktieru, režisoru, dekoratoru, muzikā, apgaismojuma un visu pārējo teatra kolektīva locekļu darbs. Viņi — šie strādnieki, kolchoznieki, Intelligences pārstāvji, jaunieši — ir mūsu teatru īstenie saimnieki, tāpat kā viņi ir arī visas padomju dzīves saimnieki. Un nekādi nepietiek, ja teatris samierinās vienīgi ar to, ka sniedz šiem skatītājiem labāk vai sliktāk sagatavotas izrādes. Padomju skatītājs ir pelnījis daudz lielāku uzmanību. Viņam allaž jābūt, ka teatris viņu gaida kā dārgu un cienītu viesi, viņam vienmēr jābūt informētam par teatra darba plāniem, par jaunākajiem inscenējumiem, par to tapšanas gaitu. Un, atnākušam uz teatru, viņam jāņem visas iespējas ne tikai ērti un ar patīku noskatīties izrādē, bet arī to dziļi izprast, iepazīties ar palīgmateriāliem. Isi sakot, teatru nepieciešams darbs ar skatītāju.

Būtu nepareizi apgalvot, ka šāda darba mūsu teatros nav, ka mūsu teatru par saviem skatītājiem domātu vienīgi kā par kases pildītājiem. Bet droši varam teikt arī to, ka nav mūsu republikā tāda teatra direktora un administratora, kurš varētu, kā saka, likt roku uz sirds un apliecināt, ka, lūk, viņš skatītāju apkalpošanā jau pavelcis visu iespējamo.

Visai uzņēmīgs darbā ar skatītāju ir Operas un baleta teatris. Tā pilnvarotie, ierazdamies tieši darba vietās, popularizē izrādes, izplata biļetes, pastāsta par teatra turpmākajām iecerēm, par jaunām operām un baletiem. Viņi cenšas panākt, lai skatītāji kļūtu par aktīviem līdzdalībniekiem teatra radošajā dzīvē. Sagatavotos jauninscenējumus tie pirms pirmizrādes apspriež ne vien muzikas un teatra mākslas speciālistu komisija, bet arī skatītāji — fabriku un kolchozu pārstāvji, partijas un padomju darbinieki, studējošā jaunatne. Bieži nācies dzirdēt, ka teatra ļaudis sevišķi augstu vērtē tieši šā vienkāršā skatītāja domas un norādījumus. Ne vienreiz vien skatītāju padomi, principiālā kritika palīdzējusi teatrim pārvarēt trūkumus visdažādākajos jautājumos, sākot ar repertuāra plānošanu un beidzot ar atsevišķu tēlu traktējumu. No šīs Operas un baleta teatra pieredzes vajadzētu mācīties visiem pārējiem teatriem.

Panākumi darbā ar skatītāju ir arī Akademiskajam Dramas teatrim. Katra jauniestudējuma sagatavošanas procesā teatra kolektīvs izveido plašu, konkrētajam inscenējumam veltītu skatītāju sienas avīzi-plakatu, kurā režisors, aktieri, dekoratīvā ietēra autors, dažkārt arī muzikas daļas vadītājs un citi radošie darbinieki sniedz rakstus un ilustratīvu materiālu par lugas autoru, pašu lugu, tēlēm utt. Turklāt jāpiebilst, ka sienas avīzē ievietotie materiāli gandrīz vienmēr uzrakstīti augstā idejiskā un profesionālā līmenī un patiesām spēj kalpot skatītāju zināšanu bagātināšanai. Šie raksti dažkārt var noderēt par paraugu teatra kritiķiem.

Akademiskais Dramas teatris un Dailes teatris atzinību pelnījuši par ilustrēto programmas grāmatīņu sistematisko izdošanu. Izrašu radītāju raksti šīs grāmatīnās ir labs palīgmateriāls lugas pamatīgākai izprāšanai, skatītāja iepazīstināšanai ar autoru, darba ideju, režisora māksliniecisko iecerē.

Visi republikas vadošie teatru praktizē arī tādu skatītāju organizēšanas un ieinteresēšanas līdzekli kā izbraukumi uz rūpnīcām, uzņēmumu klubiem. Parasti šādi izbraukumi notiek pēc tam, kad kāda lielāka uzņēmuma darbinieki kolektīvi noskatījušies to vai citu izrādē. (Piemēram, šīs dienas ap 100 VEF darbinieki kolektīvi apmeklēja Dailes teatru un Krīvu Dramas teatru.) Tad teatra pārstāvji ierodas pie skatītājiem, kopīgi iztīrā izrādē un sniedz mākslinieciskus priekšnesumus. Teatra darbinieki uzskata, ka tāda ceļā viņi sevi ieguvuši ievērojamu skaļu uzticamu draugu un pastāvīgu skatītāju.

Patiesu atzinību mūsu teatru, īpaši periferijas, pelnījuši par to, ka tie savus izbraukumus pie pilsētu un lauku darbaļaudīm saista ar aktīvu palīdzību mākslinieciskajai pašdarbībai. Ne viens vien dramatisks pašdarbības kolektīvs mūsu republikā ar pateicību atceras profesionālo aktieru un režisoru līdzdalību dažādu praktisku un teoretisku jautājumu noskaidrošanā.

Tādā darbs ar skatītāju notiek. Bet tas vēl nav pilnāciņi augstvērtīgs ne kvalitatīvi, ne kvantitatīvi nozīmē. Mūsu teatru praksē vēl arvien nespēj un nespēj nostiprināties tāds ļoti vajadzīgs, ledarbigis pasākums kā skatītāju konferences. Nav nekādas vajadzības lieku reizi censties pierādīt skatītāju konferenču lielo lomu skatītāju un arī pašu teatra mākslinieku audzināšanā. Šī loma visiem skaidra. Un tomēr skatītāju konferences notiek ļoti reti, turklāt tās lielāko tiesu ir vāji noorganizētas, nenodrošinot izrādēm kvalificētu idejisko un profesionālo līdzdalību. Dažkārt tāda skatītāju konference paliek lespāids, ka teatris to rīkojis vienīgi tādēļ, lai dzirdētu uzslavas, komplimentus, jo tā saucamo pozitīvo vērtējumu organizēšanā teatru parāda enerģiju un iniciatīvu, kurpreim kritiskas piezīmes un aizrādījumus uzņem ar acīm redzamu nepatīku. Jākonstatē, ka tieši Rīgas teatru skatītāju konferenču rīkošanā guvuši visnīcīgākās sekmes. Atcerēsimies kaut vai nesen notikušo skatītāju konferenci par «Maņēkas» un «Otello» inscenējumiem Akademiskajā Dramas teatru. Šī konference nespēja dot nekā vērtīga ne pašam teatrim, ne arī tiem nedaudzajiem skatītājiem, kas bija uz to ieradušies. Periferijas teatru, piemēram, Valmieras Dramas teatru, savā panākumu kontā var ieskaitīt krietni vien veiksmīgāk noorganizētas konferences, kas ne tikai iepazīstinājušas skatītājus ar lugu, popularizējušas inscenējumu plašajās masās, bet palīdzējušas atklāt un izlabot nopietnus izrādes trūkumus.

Arī visi pārējie veidi darbā ar skatītāju turpmāk jāizkopj daudz pamatīgāk. Sakot ar programmu un afišu poligrafiskās apdares un satura uzlabošanu, izstāžu, standu un citu uzskates līdzekļu plašāku izmantošanu skatītāju informēšanai un beidzot ar īsti principiālu kritikas un paškritikas gara ieviešanu skatītāju konferencēs, viss šis darba iecirknis jāpaveic augstākā kvalitatīvā pakāpē. Teatrim vienmēr jābūt savas saites ar skatītāju un atbildība viņa priekšā. Jāiet pie skatītāja, nemitīgi jārosina viņa interese par padomju teatra mākslu, par padomju aktiera darbu. Tas nesīs divkārsu labumu. Neatkārtosies gadījumi, kad mūsu tautas komunistiskajai audzināšanai ļoti vajadzīgas, pamācošas izrādes dažkārt notiek pustukšās zālēs. Un sistematiskā saskarē ar plašajām darbaļaudžu masām augs, sabiedrisku briedumu iegūs arī paši teatra darbinieki.

Ja teatra mākslinieks būs diendienā tuvs savam skatītājam, pazīs viņa dzīvi un darbu, viņa centienus un vēlējumus, tad rampa nekļūs par šķērslī viņu kontaktam ar izrādes laikā. Pēc tā jācenšas katram teatra mākslas meistaram, jo tikai tā mēs spēsim attaisnot to lielo ievēribu, uzmanību un gādību, ko skatuves mākslā kā varenam tautas audzināšanas faktoram veltī komunistiskā partija un padomju valsts.

Tautu miera aizstāvēšanas kongresa atklāšana

12. decembrī pulksten 4.45 vakarā pēc Viduseiropas laika Viņē, Koncertnāma lielajā zālē, sākās Tautu miera aizstāvēšanas kongress. Zālē rotāta gaišziliem karogiem, miera emblemām un visu to valstu karogiem, kuru pārstāvji piedalās kongresa darbā. Kongresā pulcējās ap 2000 delegātu. Viena daļa delegātu ir vēl ceļā. Ir klāt daudz viesu un vairāk nekā 150 žurnālistu.

Vispasaules Miera Padomes ģenerālsekretārs Zans Lafits ierosina kongresa prezidijā ievēlēt 150 cilvē-

kus. Kongresa dalībnieki vienbalsīgi ievēlēja prezidiju.

Kongresu atklāj Vispasaules Miera Padomes priekšsēdētājs profesors Frederiks Zolio-Kirī. Viņš dod vārdu Miera piekritēju Austrijas padomes priekšsēdētājam mācītājam Ervinam Kokam, kas apsveic kongresu.

Pēc tam ievadrunu par Tautu miera aizstāvēšanas kongresa uzdevumiem teica profesors Zolio-Kirī. Klātesošie viņu apsveic vēlrotaim, ilgi nerimstošiem aplausiem.

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1952. G.

14. DECEMBRĪ

Nr. 50 (413)

Jaunās piecgades celtnes

Lai gan hitleriskie okupanti bija sīori sagrāvuši Daugavpili, tā jau atjaunota un turpina uzplaukt. Tagad, kad Daugavpils kļuvusi par apgabala centru, tās attīstība virzīslas uz priekšu daudz straujākos tempos, pilsētā izaugs daudzas jaunas celtnes. Jaunajā pilsētas laukumā starp 5. Augusta, Lāčplēša, Komjaunatnes un Gogoja ielām jau uzsāka Daugavpils apgabala Padomju nama celtniecību.

Ēkas arhitektoniskais izveidojums ir monumentāls. Pilastru spēcīgais reljefs pasvītro sienas plaknes

vertikālo izbūvi un pastiprina uz laukumu vērstās fasades nozīmi. Pilastru stingrais ritms, sadalījums lielos posmos ēkas izskatu padara varenu un svinīgu, reizē saglabājot lietišķu stingrību. Skaidrā telpiskā kompozīcija, mierīgais un vienkāršais fasādu atrisinājums pauz mūsu padomju varas spēku un demokrātismu. Ēkas cokola stāvu 2 metru augstumā nesešs ar granīta plātnēm. Fasades apmetums būs no granīta graudiem gaišos, siltos toņos.

Pa galveno ieeju, uz kuru izbūvēs platās granīta kāpnes ēkas centralajā

asī, varēs nokļūt vestibilā, kurš kopējs LKP apgabala komitejai un apgabala izpildu komitejai. Ieeja LKPJS apgabala komitejā paredzēta no Lāčplēša ielas.

Padomju namā būs konferenču zāle 300 cilvēkiem.

No galvenā vestibila uz citiem stāviem izbūvēs divas kāpnes un liftus.

Architekts A. Bogačenkova,
Daugavpils apgabala
Padomju nama projekta
autors

Miera cīņas karogs uzvarēs!

VELTA LINE,
Staļina premijas laureate

Pirms divām dienām muzikas un teatra mākslas slaveno tradīciju pilsētā Viņē sāka darbu Tautu miera aizstāvēšanas kongress. Tas ir notikums ar patiešām vēsturisku nozīmi, kurš visai pasaulei spilgti demonstrēs miera cīņtāju kustības arvien pieaugošo spēku un vērtību. Delegāti un novērotāji no apmēram 100 valstīm ieradusies uz kongresu, lai pieņemtu miera aizstāvēšanas kustības jaunajai pakāpei atbilstošus lēmumus, kuru mērķis ir novērst jauna pasaules kara draudus un izbeigt agresiju visur tur, kur amerikāņu imperialisti to jau izraisījuši.

Kara kurinātāji visādi mēģināja izjaukt kongresa sanāksšanu. ASV Valsts departaments neizsniedza delegātiem aržemju pases. Reakcionārā Itālijas valdība slēdza Itālijas-Austrijas robežu. Leiboristu partija piedraudēja ar izslēgšanu ikvienam savam biedram, kas atbalsta kongresu vai nolēmis doties uz to. Taču visi šie pūliņi bijuši velti. Ap 2000 delegātu un novērotāju pulcējās Vīnes Koncertnāma kongresa atklāšanas dienā.

Aizokeana miljardieri arvien skaļāk ribina kara bungas. Pēc viņu rīkojuma uz Korejas pilsētām nomet bumbas un bakterijas. Liesmās un sprādzienos iet bojā tūkstošiem bērnu, sievietes, slimgalvju, sagrūst senā kultūras pieminekļi. Tāds liktenis sagaida visu cilvēci, ja tautas neapvaldīs kara kurinātājus. To saprot visi godīgie cilvēki visā pasaulē. Tāpēc arvien jauni un jauni miljoni ļaužu stājas miera karavīru rindās. Un tāpēc arvien konkrētas un aktīvākas cīņas formas izstrādā miera piekritēju kustība — šī visplašākā sabiedriskā kustība, kādu vien pazīst vēsture.

Tautu kongress Viņē ir autoritatīva, cilvēces lielam lielās daļas gribu un centienus pārstāvoša asambleja, kuras

lēmumiem visi godīgie cilvēki piešķir nesalīdzināmi lielāku svaru nekā amerikāņu un angļu imperialistiskā bloka balsošanas mašīnas lēmumiem Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālajā asamblejā Nujorkā. Visu miera cīņtāju domas izteica Frederiks Zolio-Kirī savas ievadrunas noslēgumā kongresa pirmajā sēdē: «Tautas mūs pilnvarojušas, un mums ir tiesības valdību priekšā izteikt tautu miera gribu. Mums jāatbild ar darbiem, ar miera darbiem uz cerībām, kādas saista ar mums. Mēs zinām, kādas iznīcības briesmas draud visai cilvēcei, bet tādēļ mūsu griba cīnīties par mieru neatstāst, bet, gluži otrādi, nostiprinās. Kā visa veida krusta karu lenalīnī mēs cīnīsimies pret meliem, pret naids kurināšanu, pret aizspriedumiem.»

Kongresa lielo lomu cīņā par mieru zīmīgi raksturoja pazīstamais franču rakstnieks Zans-Pols Sarrtrs: «Jaunais un ievērojams šajā kongresā ir tas, ka šī tautu sanāksme apvieno ne diplomatus, ne speciālistus, ne ministrus, bet gan visu uzskatu, visu sociālo slāņu pārstāvjus — miera piekritējus.

Tautu miera aizstāvēšanas kongresa dalībnieki nedomā aizstāt valdības. Viņi nolēmuši sazināties bez valdību starpniecības. Viņi nedomā dibināt kādu abstraktu organu, kas dotu pavēles ministriem. Bet tā kā suverenitāte balstās uz tautu, mēs saskāposim savas prasības un, atgriežoties savās zemēs, izteiksim savu gribu, kas vienlaikus būs katras tautas un visu tautu griba.»

Sos Sartra vārdus pārslāca skaļi aplausi.

centrā ir padomju delegācija. Decembra sākumā notikušā Vissavienības Ceturtā Miera piekritēju konference, par kuras delegāti bija gods būt arī man, izstrādāja konkrētus norādījumus padomju delegācijai Vīnes kongresā. Šāls norādījums ietverta padomju tautas miera griba, gatavība sadarboties ar visiem, kas cenšas novērst karu, nostiprināt tautu draudzību, paplašināt ekonomiskos un kultūras sakarus starp valstīm.

Tagad, kad pasaules miera piekritēju miljonu armijas savu uzmanību plevērs Vīnes kongresam, mūsu vienprātīga vēlēšanās ir tāda: lai kongress, šī miera asambleja, spilgti nodemonstrē visai pasaulei tautu spēku, pret kuru sabrūks amerikāņu un angļu kara kurinātāju plāni.

Gatavošanās Vīnes kongresam un pats šis kongress ir varenī aktivizējies vienkāršo cilvēku apņēmību cīnīties pret kara kurinātājiem, nosargāt mieru. Kongresa lēmumi uzliks jaunus pienākumus visiem miera cīnītājiem, tai skaitā arī padomju ļaudīm, kas, kā to spoži apliecināja Stokholmas Uzsaūkuma un Vispasaules Miera Padomes Aicinājuma parakstīšana, visi kā viens stājušies miera karavīru pulkos. Jauni uzdevumi velcam, jaunas, paaugstinātas prasības pildāmas arī mums, padomju mākslas darbiniekiem. Mums jāmeklē un jāatrod arvien jauni ceļi, arvien iedarbīgākas formas miera cīņas ideju un Vīnes kongresa lēmumu propagandai. Un pāri visām lietām ar savu ikdienas darbu teatros, uz koncertu estrādēm, pie savu gleznu audējiem un visos citos žanros un nozarēs mums jāmacējam arvien labāk palīdzēt savai tautai veikt grandiozos darbus komunistiskā celtniecībā, jo padomju zemes varenības nemitīgs kāpiņš ir visdrošākā ķīla miera spēku uzvarai.

I. Stulpiņš

Par lieliem darbiem un «mazām» profesijām

Komunistiskā partija, padomju valdība ļoti lielu uzmanību vienmēr veltī darbaļaužu materiālo un kultūras vajadzību apmierināšanai. Vēlreiz vērīgi ieskatīsimies jaunā piecādu plāna skaitļos un padomāsim par tiem. Ir paredzēts:

— Paaugstināt strādnieku un kalpo-tāju reālo darba algu ne mazāk kā par 35 proc.

— Palielināt kapitālieguldījumus dzīvokļu celtniecībā apmēram 2 reizes, nodot ekspluatācijā jaunus dzīvojamus namus 105 milj. m² kopplatībā.

— Palielināt kapitālieguldījumus komunālajā celtniecībā par 50 proc.

— Palielināt vietu skaitu sanatori-jās aptuveni par 15 proc., atpūtas na-mos — par 30 proc., mazbērnu no-vietnēs — par 20 proc. un bērnudār-zos — par 40 proc.

— Palielināt medikamentu ražošanu ne mazāk kā 2 reizes.

— Palielināt vietu skaitu slimnīcās ne mazāk kā par 20 proc.

Tie, kas tikai vienkārši skaitīti. Ta-jos izpausies staliniskā gādība par cil-vēku, par viņa dzīves apstākļu uzlabo-šanu.

Ir viens paragrafs, kurā nav minēti ne skaitļi, ne procenti. Tas paredz: «Līdz piecādam beigām beigt pāreju no septiņgadīgās izglītības uz vispārējo vidējo (desmitgadīgo) izglītību republi-ku galvaspilsētās, republikaniskās pa-klautības pilsētās, apgabalā, novadu un lielākajos rūpniecības centros. Sāga-tavot apstākļus, lai nākamajā piecādā pilnīgi realizētu vispārējo vidējo (desmitgadīgo) izglītību pārējās pilsē-tās un uz laukiem».

Iedzīvinoties katrā mūsu partijas XIX kongresa materiālu rindā, katrā to vārdā, katrā skaitlī, ar lepnumu domājam par mūsu dzīves lielo šodienu un vēl lielāko rītdienu.

Tautas materiālā un kultūras līmeņa celšana, tās bagātību vairošana — tās ir mūsu dzīves augstākais likums. Tas prasa, lai ikkatrs no mums strādā vai-rāk un labāk, ieliekot savā darbā, lai arī cik sīks tas kādreiz liktos, visu savu gudrību un sirdsdegsmi. Biedrs Staļins jau 1927. gadā norādīja: «Tagad tiek prasīta maksimālā uzmanība pat pret visnenozīmīgākajiem sīkumiem, jo strādnieku ikdienas dzīve sumējas tieši no šiem sīkumiem». Vēl vairāk tas prasāms šodien.

Taču, ja kritiski paraudzīsimies savā apkārtnē, atradīsim vēl ļoti daudz tā-da, kas palicis no pagātnes un, mēsoties pa kājam, traucē mūsu gaitu uz priekšu. Mūsu vidū vēl ir ļaudis, kas savu pienākumu pret sabiedrību veic ar tādu vienaldzību, tik auksti un bez-rūpīgi, ka bieži vien bojā citiem gara-stāvokli, nokaitina un sadusmo, modi-na nepatiku un apvaino viņu cilvēcisko pašcietu.

Pirms kāda laika tikai retais aiz-staigāja garām «Preses apvienības» veikalam Kirova ielā 41/43, neiegrī-zies tajā, lai nopirktu kādu vajadzīgu grāmatu vai brošūru.

— Vai jums ir Makarenko «Pedago-giskā poema»? — veikala vadītājam b. Streicheram jautā tenācejs.

— Pašlaik gan nav, bet pienāciet, lūdzu, rīt, es apjautāšos bazē. Pacen-tīšos dabūt. — laipni atbild vadītājs.

Un bieži vien gadījās, ka nākamā dienā pircēja prasība pēc tās vai citas grāmatas tika apmierināta.

Tā tas bija vēl nesen. Iegriežoties šīs dienas tai pašā veikālā, levēroju, ka tas ir neparasti tukšs. Aiz letes sē-dēja sievietē — jaunā vadītāja — un lasīja grāmatu. Uz kāda pircēja jautā-jumu: «Vai jums ir Viļa Lāča romāns «Uz jauno krastu»? — viņa vienaldzi-gi, pat nepacēlusi acu no grāmatas, atbildēja: «Nav».

— Bet vai tuvākajā laikā būs? — apmeklētājs nerimās.

— Nezinu. — nu jau pavisam ne-laipnā tonī apnicīgi atcirta pārdevēja.

Tas pats veikals, tāpat kā agrāk, skatnīgā izliktais, it kā aicina iegrie-zties tajā grāmatās. Taču kaut kā te trūkst. Manuprāt — dvēseles.

15 gadī kopš J. V. Staļina runas Maskavas pilsētas Staļina vēlēšanu apgabala vēlēšanu sapulcē

11. decembrī Maskavas, kā arī visu pārējo mūsu Dzimtenes pilsētu un cie-mu darbaļaudis atzīmēja 15. gada-dienu kopš biedra J. V. Staļina vēs-turiskās runas Maskavas pilsētas Staļina vēlēšanu apgabala vēlēšanu priekšvēlēšanu sapulcē.

Galvaspilsētas Staļina rajonā, kura darbaļaudis pirms 15 gadiem pirmie izvirzīja lielo vadoni par PSRS Augstākās Padomes deputāta kandidātu, notika pārrunas, vēltības Josifa Visarionoviča Staļina 1937. gada 11. decembra runai vēlētiem. Pār-runās stāstīja par lielām socialistis-kām pārveidībām mūsu zemē, par vēs-turiskām uzvarām, ko padomju tauta izcīnījusi Lenina-Staļina partijas vadī-bā, par PSRS Augstākās Padomes pir-majām vēlēšanām, pamatojoties uz Staļina Konstitūciju.

Izpildīt partijas XIX kongresa izvirzītās prasības

Partijas pirmorganizācijas sapulce
Latvijas Padomju mākslinieku
savienībā

Partijas XIX kongresa vēsturiskie lēmumi ir neizņemams iedvesmas avots padomju tautas radošajā darbā dažādās dzīves nozarēs, tā lēmumi iedvesmo arī mākslas darbiniekus radīt Staļina laikmeta cienīgus darbus.

Pirms dažām dienām Latvijas Pa-domju mākslinieku savienībā notika partijas pirmorganizācijas sapulce, kurā apsprieda partijas XIX kongresa izvir-zītos uzdevumus padomju mākslinie-kiem.

Referents b. B. Razumovs un ko-munisti, kas piedalījās debatēs — bb. L. Novoženeca, A. Lapins, V. Kuzmenko un citi, — uzsvēra kon-gresa vēsturisko nozīmi un runāja par lielo pacilātību, ko izjut tikviens mākslinieks, iepazīstoties ar uzdevumiem, kādus kongress izvirzījis padomju tautai komunisma celtniecībā.

Mūsu mākslinieku darbā vēl ir daudz trūkumu. Ne jau visi tēlotāji mākslinieki — komunisti izvirzījušies pirmajās rindās, to skaitā, kas rāda priekšzīmī pārējām. Nopietni trūkami sastopami arī Savienības valdes orga-nizatoriskajā darbā. Mūsu tēlotājiem māksliniekiem nav izveidojušies cieši, nepārtraukti sakari ar īstenību, ar pa-domju cilvēku dzīvi un darbu.

L. Novoženeca ierosināja tēlnieku sekcijai nodibināt ciešas saites ar ar-chitektiem, lai varētu laikus saskaņot visus tos skulpturālos elementus, kas nepieciešami, radot arhitektūras an-sambļus, ceļot namus, izveidojot par-kus utt.

A. Lapins atzīmēja, ka Mākslinieku savienībā un partijas pirmorganizācijā mūs padīd māksliniekiem darba pro-cēsā, reti sarakst darbu radošu apsprie-šanu. Mākslas lietu pārvalde un citas vadošās iestādes maz interesējas par tēlotājas mākslas likteņiem. Savā runā b. Lapins izteica vēlējumu, lai Latvi-jas Komunistiskās partijas Centrālā Komiteja sasauktu paplašinātu apsprie-di par mākslas jautājumiem.

V. Kuzmenko pastāstīja par glezno-tāju sekcijas biroja pasākumiem, kas veikti, lai uzlabotu organizatorisko un radošo darbu. Paredzēts apmeklēt visus māksliniekus, kuri sen nav devuši dar-bus izstādēm, un iepazīties ar viņu darīrādes darbību. Gleznotāju sekcijā, tāpat kā vispār Savienībā, ir daudz tādu mākslinieku, kas radošu darbu nestrādā un veic atpakaļ visu Mākslinieku savienību.

Latvijas KP CK daīliteratūras un mākslas nodaļas vadītāja b. M. Buša sapulcē norādīja, ka vēl nevar teikt, ka partijas XIX kongresa lēmumi būtu nonākuši līdz iekšējai tēlotāja mākslinieka apziņai. Mākslinieku savienības valdei un partijas organizācijai jā-lizvērs liels darbs, lai panāktu tādu stāvokli, ka visi mākslinieki rūpīgi studētu kongresa materiālus un biedra Staļina genialos darbus. Māksliniekiem jālemmās saskatīt dzīvē tipisko, jāie-mācās redzēt, kā noris jaunā cīņa ar veco. Māksliniekiem katrā ziņā teicami jāpazīst dzīve un jāmācās no dzīves, lai varētu patiesīgi un spilgti atspogu-lot to savos darbos.

Partijas sapulce pieņēma lēmumu, kas nosprauz uzdevumu nopietni pār-kārtot visu pirmorganizācijas darbu saskaņā ar Padomju Savienības Komu-nistiskās partijas XIX kongresa izvir-zītajām prasībām.

Vēstures patiesība

Tulkotumā latviešu valodā iznākusi apmēros neliela, bet saturā bagāta un no-zīmīga atmiņu grā-mata — L. Saveljeva «Ziemas pils ie-ņemšana», kura valdzinās kā pieaugu-šos lasītājus, tā arī jaunatni un bēr-nus.

Dīvesmit astoņos Isos tēlojumos L. Saveljevs apraksta pašus zīmīgākos faktus un notikumus Pēterpilī 1917. gadā no jūlija dienām, kad Lenins un Staļins, satiekoties netālu no Rāzļiva stacijas, apsprieda strād-nieku un zemnieku sacelšanās plānu pret buržuāziju un kontrrevolucionāro Pagaidu valdību («Lenina vēstules»), līdz vēsturiskajām Oktobra dienām, kad Smolnijā II Padomju kongresā tiek pieņemti uzvarējušās tautas trīs pirmie likumi: uzsaukums «Strādniekiem, zal-dātiem un zemniekiem!», dekrets par mieru un dekrets par zemi («Lenina runa»).

Tēlojumos «1917. gada rudenī», «Apraktā manta», «Sacelšanās plāns» autors parāda, kādu uzticību darba-laužu masās ieguvusi komunistiskā partija, ar kādu noteiktību un tālredzi-bu Lenins un Staļins organizē bruņoto sacelšanos, plaši noskaidrojot Pagaidu valdības tautai naidīgo politiku.

Tautas gribai pretim stājas ne vien Kerenska valdība, kas no Ziemas pils deva rīkojumu izsaukt uz Petrogradu karaspēku, ko virzīt pret Smolniju — revolūcijas vadošo štābu, bet arī no-devēji partijas rindās — Zinovjevs, Kameņevs un Trockis, kuri atklāja bur-žuāzījai sacelšanās terminu («Nodevi-bas»).

Patēloties Leninam un partijai līdz galam uzticīgās Kara revolūc-onārās komitejas darbībai, kuras priekš-galā bija Staļins, kurā daudz strādāja Molotovs, tautas masas tika sagatavo-tas ar ieročiem rokās iziet ielās, lai mēstos kaujā.

Tēlojumos «Auroras» radio», «Uz Kronštati», «Rūpniecās» raksturoti pēdējie sprāgīte sacelšanās sagatavo-šanas mirkļi, kuros, plīni drosmes un varonības, revolūcijas kareivji organi-zēti un disciplinēti izpilda Lenina un Staļina rīkojumu no Smolnijas.

Proletariskās revolūcijas cīņu epizo-dēs — «Pāvila kara skola», «Telefona

centrales ieņemšana», «Aurora» dodas uz Nikolaja tiltu — autors apraksta apbrīnojamo cīņu, «kurai vēsturē nav piemēra», parāda sarkangvardu atju-tību, noteiktību, revolucionāru zibenīgi ātros triecienus, kas sagrāva junkuru pretestību. Nedaudzās, bet nekad ne-aizmirstamās cīņu ainas lasītājus sa-viļņo ar savu patiesīgumu, pārdzīvoju-mu un izjūtu bagātību.

L. Saveljeva stāstījums augstāko kā-pinājumu sasniedz tēlojumos, kuros aprakstītas kaujas, «kad revolucionāro cīnītāju rokas bija jau gandrīz visa pilsēta, vienīgi Ziemas pils un lau-kuks tās priekšā piederēja ienaidnie-kam». Ap šo reakcijas pēdējo patvē-rumu arvien ciešākā lokā savēlās re-volūcijas bruņotie spēki. Kā žurkas uz grimstoša kuģa savas bojā ejas tuvoša-nos nojaus Pagaidu valdības ministri: histeriķis Kerenkis, audu fabrik-ants Konovalovs, cukurrūpnieks Te-reščenko, visi pārējie.

«Taču ienemt Ziemas pili bija ārkārtīgi grūti... Kāpin vien Ziemas pili bija simt septiņpadsmit, bet istabu un zāļu pāri par tūkstoti... Ziemas pils sienas bija biezas un stipras, tās varēja izturēt ilgstošu aplenkumu».

Tēlojumos «Pirms triecienuzbruku-ma», «Ultimats», «Kauja pie Ziemas pils», «Triecienuzbrukums» autors spilgti parāda izšķirējas cīņas, kuras vainagoja Oktobra socialistiskās revo-lūcijas pasaulesvēsturisko uzvaru. Vie-nīgi Kerenskim slēgtā amerikāņu sūt-niecības automobili, slēpjoties aiz amerikāņu karoga, izdevās aizbēgt. Pārējos buržuāzijas ministrus, kad Ziemas pils bija ienemta, sarkangvar-di arestēja.

L. Saveljeva darbs «Ziemas pils ie-ņemšana» vērtīgs ne vien kā patiesīgs vēsturisko notikumu apraksts, tajā ik nodalā, ik lapas pusē lasītājus stīda sirsnība, ar kādu autors parāda revo-lūcijas ģeniju Lenina un Staļina tēlus, komunistiskās partijas vadošo lomu tautas masu cīņas drosmes un izturības izrādīšanā. Autora sirsnība rod dziļu atbalstu padomju patriotu šodienas do-mās un jūtās: ar pašizliedzīgu darbu stiprināt mūsu socialistiskās Dzimtenes varēnību, cīnīties par mieru, par ko-munisma uzvaru.

M. Rudzītis

Dzejas mazajiem lasītājiem

Pētera Sila labā-kajiem bērnu dzejo-lēm un fabulām pie-mīt liela vienkāršība un sirsnība, kas sais-ta mazo lasītāju prā-tus un sirdis. Viņa grāmatas «Rīts», «Saulainās dienas», «Pavasaris» kļuvu-šas par zēnu un meiteņu mīļāko lasām-vielu, tās palīdz augt un dzīvot mūsu jaunajai maiņai.

Sis pašas īpašības valdzina arī Pē-tera Sila jaunajā grāmatā «Vēctētiņš un dēlādēlis». Tas ir dzejoļu cikls, kuru apvieno vecātēva un mazdēļa kopējie darbi un gaitas saulainajās vasaras die-nās.

Kopā ar vecētētiņu un dēlādēli mēs izstaigājam upmalu un mežu, dzirdam pagātnes atmiņas. Mūsu bērniem jā-parīst drāmā vakardiena, lai viņi dzi-lāk varētu izprast šodienas dzīves skaistumu. Pēterim Silam šis atkāpes kā nepieciešama sastāvdaļa iekļaujas kopējā tēlojumā, padziļinot un papildī-not bērnu tiešo pieredzi. Tādējādi stāsts par maksķerēšanu, šķietami nie-cīgu nodarbību, reizē sniedz mazajam lasītājam saprotamā veidā arī vērtīgas atziņas par padomju iekārtas raksturu, kur visas zemes bagātības, meži, upes un ezeri ir tautas īpašums. Arī pati maksķerēšana dzejnieka atspoguļojumā neparādās kā pašmērķis, bet gan kā lieliska atpūta brīvā dabā:

Bet — lai zivis, kur tās zivis,
Atpūtāmies abi divi.

(«Upmalā»)

Jauks, humora pilns ir dzejolis «Sē-nēs». Liekas, ka autors to būtu nolū-kojis tieši dzīvē — tik realistisks un pārliecinošs ir abu varoņu un draugu — vecētētiņa un dēlādēļa — rīci-bas psiholoģisks nopamatojums, tik dzīvas un nesamākslotas ir abu saru-nas!

Bet Pētera Sila jaunajā grāmatā, diemžēl, ir atsevišķi panī un pat ves-las lappuses, pie kurām nav patikas atgrīezties otrreiz, kuras paslīd garām, ātri aizmirstoties. Un jo sliktāk vēl tā-pēc, ka tas gadījies ar vārsāmām, ku-ras stāsta par vissvarīgākajiem notikumiem mūsu celtniecībā, par V. I. Lenina vārdā nosaukto Volgas-Donas kugniecības kanālu. Visnozīmīgākai temai dzejniekam jāatrod vis-

spilgtākā forma, visiedarbīgākie dzejas izteiksmes līdzekļi. Formas neatbilstība paustajam saturam mazina dzejas vērtību.

Ļoti labi, ka P. Sils vēlas iepazīsti-nāt savus lasītājus ar lielajām komu-nisma celtnēm. Latviešu padomju dze-jā tās nav guvušas savu pilnasinīgu atveidojumu, tādēļ apsvēlams ir katrs mūsu dzejnieku mēģinājums aizpildīt šo trūkumu. Savilņojošs dzejolis par Volgas-Donas kanāla celtniekiem, de-dzīga dziesma par Stālingradas un Kuibisevas darba varoņiem, izjūta poema par Latvijas, Baltkrievijas un Lietuvas kolhozniekiem, elektrostaci-jas «Tautu draudzība» cēlājiem — būtu mūsu bērnu dzejnieku skaistākais devums savam lielajam un atsaucīgajam lasītāju pulkam.

Jau «Drauga stāstā» P. Silam šur un tur gleznu vietā ievieš statistisks lietu un parādību uzskaitījums, bet tas jo vairāk nomāc dzejoli «Kā Dona Volgai roku deva». Blakus atzīsta-miem pantiem, uzskatāmām ainām (piemēram, soļojošā ekskavatora ap-raksts 23. lpp.) te bieži sastopam ne-veikli uzrakstītas ģeogrāfiskas izziņas, piemēram:

Tagad upju savienotas
Piecas šādas jūras — proti:
Baltā, Melnā, Baltijas,
Azovas un Kaspijas.

Šāda dzeja nesavilņos mazā lasītāja sirdi, jo tajā nav dvēseles — nav gleznu. Pareizas domas atklāsmē dzejniekam jāmeklē arī skaisti tēli. Arī pāreja no futbola spēles uz vecātēva stāstu par Volgu un Donu kompozicio-nālā ziņā nav īsti piemērota.

Pēteris Sils ir ļoti iemīļojis trīsli-bīgo vārdu sabalsojumu (plosoties — vilņosies), to arī teoretiski aizstāvē-dams. Taču pašā P. Sila labākē darbi, kur autors dzejas praksē atkāpies no saviem teoretiskajiem atzinumiem, pie-rāda, ka prasība pēc tīrām, skanīgām atskanām ir gluži pamatota, īpaši bērnu dzejā.

P. Sils iemantojis mūsu skolu jau-natnē no pirmsskolas vecuma bērnu vidū peļnitu atsaucību. Bet lasītāji gaida no P. Sila darbus, kurus lasot negribētos palaist garām nevienu dze-joli, nevienu rindu.

A. Vējans

LATVIJAS TAUTAS RAKSTNIEKAM, STAĻINA PREMIJAS LAUREATAM

Andrejam Upītim

Jūsu diēnā goda dienā visas tautas vārdā no sirds Jūs apsveic Latvijas Padomju Socialistiskās Republikas Augstākās Padomes Prezidijs, Latvijas Padomju Socialistiskās Republikas Ministru Padome un Latvijas Komunistiskās Partijas Centrālā Komiteja.

Krāšņiem sasniegumiem bagāts Jūsu mūžs, Jūsu izcilie darbi iegājuši padomju rakstniecības zelta fondā. Ar savu spožo talantu, savām vispusīgajām zināšanām, ar visu savu prātu un sirds kvēli Jūs esat iedvesmojis latviešu tautu viņas cīņā par brīvību, un uzvarā, kas gūta šai vēsturiskajā cīņā, ir kupla daļa Jūsu nopelni. Jūsu ciešie sakari ar krievu progresīvo, revolucionāro rakstniecību, Jūsu uzticība Ļeņina-Staļina partijai — Latvijas brīvības un laimes nesējam, Jūsu dedzīgais radošais darbs ir vērtīgs ieguldījums socialistiskajā kultūrā, kas palīdz celt komunismu. Savos darbos Jūs esat nesaudzīgi tiesājis veco kapitalistisko iekārtu, satruņējušo buržuazijas kultūru, audzinājis padomju rakstniekus.

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs Priekšsēdētājs

Latvijas PSR Ministru Padomes Priekšsēdētājs

Latvijas Komunistiskās Partijas Centrālās Komitejas Sekretārs

K. OZOLIŅŠ

V. LACIS

J. KALNBERZIŅŠ

LATVIJAS TAUTAS RAKSTNIEKAM

A. M. Upītim

Dārgais Andrej Martinovič!

PSRS Padomju rakstnieku savienības prezidijs sūta Jums, izcilajam rakstniekam, zinātniekam, sabiedriskam darbiniekam, vienam no latviešu padomju literatūras pamatlicējiem, sirsnīgu sveicenu Jūsu mūža septiņdesmit piektajā gadadienā.

Ar saviem pirmajiem stāstiem un romanem Jūs ievadāt lasītāju latviešu zemniecības, pilsētas proletariāta pasaulē un jau tajā tālajā laikā bijāt aktīvs cīnītājs par visu darbajaužu ideālu uzvaru.

Savos romanos Jūs esat parādījis latviešu tautas dzīvi gadsimtu gaitā. Daudzu sējumu lielajā Robežnieku ciklā Jūs esat attēlojis latviešu zemniecības likteņus, tās noslāpošanos un sairumu, esat parādījis apzinīgus un bezbailīgus cīnītājus par tautas lietu. Latviešu tautas cīņu pret mūžsenajiem lenaldukiem, vācu muļžniekiem, Jūs esat atspoguļojis romanā «Ziemeļa vējš», kurā aprakstīti 1905. gada notikumi; romanos «Zem naglotā papēža», «Pērkona plevārtē» attēloti imperialistiskā kara, bēgļu gaitu un vācu okupācijas gadi.

Jūsu stāsti un noveles, kurām tematu Jūs esat smēlies no visu laiku un tautu vēstures, iegājuši latviešu literatūras zelta fondā.

Ļoti populāri ir Jūsu dramatiskie darbi, kuros Jūs esat atradis savu pieeju tēliem un notikumiem, kas ne vienreiz vien pievērsuši visas pasaules rakstnieku uzmanību. Sevišķu leņķu pelna Jūsu komedijas, kurās Jūs tēlojat buržuazijas tikumus.

Jūsu «Latviešu jaunākās rakstniecības vēsture» divos sējumos pagādām

A. Surkovs, A. Sofronovs, M. Bubenovs, V. Ažajevs, P. Antokolskis, N. Zarjans, R. Gamzatovs, M. Isakovskis, V. Inbere, V. Jermilovs, A. Pervencevs, V. Gerasimova, S. Vurguns, A. Kuļešovs, M. Tursun-Zade, K. Krapiva, J. Kolass, P. Brovka un citi.

Andrejam Upītim

Sirsnīgi apsveicam Jūs, dārgais Andrej Martinovič, ar augsto valdības balvu — Darba Sarkanā Karoga ordeni un novēlam Jums veselību, ilgu mūžu daudznacionalās padomju literatūras labā.

A. Fadejevs, A. Surkovs, K. Si monovs, N. Tichonovs, A. Tvardovskis, A. Sofronovs, F. Panfjorovs, K. Fedins, N. Gribačevs, B. Gorbatovs, L. Leonovs, V. Koževņikovs.

Andrejam Upītim

No visas sirds apsveicu septiņdesmit piektajā dzimšanas dienā. Lai Jūsu varenais rakstnieka talants vēl ilgus Ulan-Batorā

Rincēns, Coibalsana premijas laureats

Andreja Upīša darbu izstāde

Bagāta ir Andreja Upīša deva darba tautai. LPSR Zinātņu akadēmijas Mišņa bibliotēka izstādē redzam viņa lielo darbu latviešu literatūras laukā. Te skatāmi viņa dzejoļu, stāstu, romānu, lugu un literāri kritisko rakstu pirmie un vēlākie izdevumi, grāmatas latviešu, krievu un citās padomju tautu valodās.

ZA Mišņa bibliotēkas izstādē bagāts ir arī rakstnieka manuskriptu krājums. Rokrakstā redzam «Ziemeļa vēju», noveļu krājumu «Vēju kauja», kuri sarakstīti Rīgas Centrālcietumā,

kur A. Upītī ieslodzīja latviešu buržuaziskie nacionalisti. No lūgām rok rakstā redzam «1905.», «Mirabos», «Zannu d'Ark», no tulkojumiem «Sāpju ceļus», Gribojedova «Gudra cilvēka nelaimi». Andreja Upīša tulkojums Bernharda Sova romāns «Kessela Balrona profesija» ar parakstu K. Simanis palicis neizdots.

Izstādē redzam ap 300 Andreja Upīša darbu izdevumus, viņa rakstus periodikā, materiālus par viņa dzīvi un daiļradi.

Andreja Upīša 75 gadu jubilejas svinīgais sarīkojums

Akademiskajā Dramas teātrī

8. decembrī LPSR Valsts Akademiskajā Dramas teātrī notika LPSR Tautas rakstnieka, Staļina premijas laureata prof. Dr. A. Upīša dzimšanas 75. gadadienai veltīts svinīgs sarīkojums. Sirno rakstniecības meistaru apsveikt bija ieradusies partijas un padomju organizāciju, rūpniec, kolchozu, zinātnes, izglītības un mākslas iestāžu pārstāvji, delegāti no brālīgajām padomju republikām, karavīri un skolu jaunatne. Attēlā: Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs, Latvijas PSR Ministru Padomes un Latvijas Komunistiskās Partijas Centrālās Komitejas apsveikumu nolasa Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks J. Ostrovs D. Gedzjuna uzp.

Tauta godina savu rakstnieku

Kas gan vairs nezina Andreja Upīša dzīves gājumu — to māca skolas, tas aprakstīts grāmatās — un tomēr, kad godināšanas vakarā Arvīds Grigulis referatā atgādināja kaut arī tikai pašus nozīmīgākos notikumus Tautas rakstnieka izaugsme, mēs vēlreiz domām parstāigājām tos ceļus, kas Andreju Upīti no rentnieka dēla noveduši līdz socialistiskā realisma literatūras lielmeistarām: mūsu acu priekšā viens pēc otra kā dzīvi nostājas viņa daudzo romānu, stāstu, lugu tēli: jaunā dzērve un Sūnu ciema zēni, Robežnieki un Oši, Spartaks un latviešu partizāni, — kas nu kuram spilgtāk iespaidies atmiņā un sirdī.

Septiņdesmit pieci gadi — cilvēka mūža tas ir ļoti daudz — un vēl kādi gadi! Pār latviešu zemi un tautu šai laikā nākuši negaisi un vētras, dažkārt plosoties negantā nīkumā, brīžiem tumsa likusies neaurodzama, — ne katrs, kam šodien lemts piedzīvot tādu pašu vecumu, var bez sirdsapziņas pārmetumiem teikt, ka visus pārbaudījumus izturējis kā nesalauzams cīnītājs un goda vīrs. Andrejs Upītis visu savu garo mūžu ir bijis neloķams brīvības kareivis un tautas domu tulks: jaunībā apguvis lielo proletariāta patiesību, palika uzticīgs tai līdz sirmam vecumam; kad verdzības mākoņos, kas pleiās pār darbajaužu galvām, parādījās pirmā plaisa, viņš nešaubīgi ticēja, ka vienreiz tie izklīdīs un atbrīvotā saule sasildīs jaunai dzīvei visus cietējus un salušos.

Cerības piepildījās, latviešu tauta, nometusi nedlenu nastu, kļuvusi pati sava likteņa notelcēja; no visām pusēm skan celtniecības dūna. Un te, kā sacīts republikas valdības un partijas Centrālās Komitejas apsveikumā, liela daļa Andreja Upīša nopelni, jo viņš daudz un raženi strādājis, daudz un drosmīgi cīnījies, lai uzvarētu taisnība un socialismu.

Partija prasa, lai ikkatrs rakstnieks ar savu daiļradi kalpotu tautai un tās interesēm. Un lūk, nāc vienkārsli strādnieku pārstāvji un pasaka: «Sveicam jūs kā savu rakstnieku, jo Jūsu lielumu nosaka Jūsu tuvums tautai.»

Partijas un darbajaužu prasības ir nešķiramas: visi runātāji, kas tovarak sveica un cildināja Tautas rakstnieku,

JADVIGS MARTS

dažādiem vārdiem izteica vienu un to pašu domu: Andrejs Upītis ir liels tāpēc, ka visu savu daiļradi veltījis tautas cīņai par labāku nākotni, vienmēr pareizi atklājis tās domas un centienus, mācījis pazīt un pareizi izprast dzīvi, atmaskojis visus un visādus mošķus, lai tos vieglāk varētu sakaut.

— Jūs esat daudz darījis, lai tautas dzīvē vairs nekad nepūstu skarbie ziemeļu vēji, lai uzaustu saulaina padomju diena.

— Jūs ne tikai esat atspoguļojuši latviešu tautas domas un darbus, bet vienmēr norādījāt tai pareizo ceļu uz priekšu.

— Ar saviem darbiem jūs saucat, organizējāt uz cīņu pret apspiedējiem un varmākām.

Darba rezervju — nākamās komunisma celtņu armijas — pārstāvji sacīja:

— Jūsu personā mēs apsveicam visu veco cīnītāju paaudzi, kas nodrošinājusi mums mūsu gaišo šodienu. Zasaš vidusskolnieki bija atsūtījuši garu pašsacerētu dzejoļu, kas nobeidzas ar šādiem cildinājuma vārdiem:

... Tu paraugs cēls
Kā dzīvot, cīnīties un tautu mīlēt.
Kusas pionieru vienība savā vēstulē rakstīja:

— Jūs mācāt mūs dzīli nist visus apspiedējus un mīlēt brīvu, drošu, lepnu cilvēku.

— Grāmata ir brīnīšķīga spuldze, kas apgaismo cilvēku ceļus, — teica fabrikas «17. jūnijs» delegate, — daudz gaismas jūs esiet devis saviem lasītājiem.

Arvīds Grigulis referatā salīdzinoši izteicās, ka Andreja Upīša sarakstītie darbi sastāda veselu biblioteku. Lielais rakstnieks nenoguris rūpējās par to, lai vismelnākajās reakcijas naktīs latviešu tautai ne mīklī netrūktu gara gaismas.

Tas ir cildens uzdevums un liela laime — kalpot tautai, — tauta to nekad neaizmirst. Godināšanas vakarā redzējām, cik milzīga ir Andreja Upīša cienītāju saime. Dramas teātra zāle varēja uzņemt tikai mazu daļu

viņa darbu lasītāju, vēl mazāk bija to, kam laiks un iespējas atļāva personīgi paspiest meistara roku, taču telegramas un vēstules no visām republikas malām, no Maskavas un Ļeņingradas, Kijevas un Minskas, Tallinas un Petrozavodskas, Viļņas un Taškentas nepārprotami liecināja par latviešu Tautas rakstnieka ārkārtīgo popularitāti visā mūsu lielajā daudznaciņu Dzimtenē. Vienkārsli lasītāji pateicās par prieku, ko sagādā Andreja Upīša grāmatu lasīšana, atzīti un slaveni talanta priekšā. Mongoļu rakstnieks Coibalsana premijas laureats Rincēns Andreja Upīša daiļradi salīdzināja ar pilnu mēnesi, kas zaļgo starp zvaigznēm.

Novēlējusi jubilarām ilgu mūžu, labu veselību un sekmes turpmākajā darbā par godu padomju tautai un Dzimtenei, apsveicēji no savas puses solījās: strādnieki — pārsniegt jaunā piecgades plāna ražošanas normas un dot augstas kvalitātes produkciju; kolchoznieki — izaudzēt bagātas ražas zaļās zemes kolektīvajos tīrumos; skolēni — labi mācīties, augt par istiem padomju pilsoņiem; karavīri — modri sargāt padomju tautas mīlerigo darbu un socialistiskās Dzimtenes svētās robežas; rakstnieki — līdzināties pēc viņa; visi — visus spēkus veltīt komunisma celtniecībai.

Atbildes runā Andrejs Upītis stāstīja par padomju dzīves prieku un to, ka tādā laikā nedrīkst novecot neviens, neraugoties uz gadiem un sirmu galvu; visus spēkus un talantu ziedojis cīņai par labāku nākotni, viņš grib redzēt komunistisko īstenību. Un tik daudz vēl jāstrādā: tiem, kas mēģina noskaidrot, kurš tad īsti ir meistara labākais romāns, Andrejs Upītis atbild:

— Mans labākais romāns vēl nav uzrakstīts, tas vēl taps.

Tā bija labākā atbilde lasītāju izteiktajam vēlējumam, lai «Plaisai mākoņos» rodas turpinājums, kurā atspoguļotos arī mūsdienu cilvēki un viņu darbi.

Tāds romāns radīsies: ejot gar viņa māju Ļeņina un Kirova ielu stūrī, vēl vakarā redzam gaišas ugunis Andreja Upīša logos. Meistars strādā.

DEDZĪGAIS BRĪVĪBAS DZIEDONIS

(Sakarā ar A. Odojevsku dzimšanas 150. gadadienu)

S. NIKISKINS

Aleksandrs Ivanovičs Odojevskis bija viens no tās izcilu krievu cilvēku plejades pārstāvjiem, kuri pirmie vērsās pret savas dzimtkungu muļnieku šķiras balstiem, satricināja Krievijas patvaldību, iekveldēja nākamā paaudžu sirdis naida dzirksteli pret cara pātvaļu. Odojevskis bija dekabristis, kvēls savas dzimtenes patriots, pašizlīdzs cīnītājs par tās laimi.

Dekabristi bija atbrīvošanas kustības pirmā paaudze Krievijā. V. I. Leņins rakstīja: «Saus ir šo revolucionāru loks. Briesmīgi tālu viņi ir no tautas. Bet viņu lieta nebija zudusi.»

Savās politiskajās prasības aprobežotajiem, no tautas atrautajiem muļniekiem revolucionāriem objektīvi tomēr bija liela nozīme nākamās demokrātiskās kustības attīstībā. Viņi modināja revolucionāro cīņu Hercena paaudzē, bet pēc tam — proletariskās atbrīvošanas kustības priekštečus — sešdesmito gadu revolucionāros demokratiskos.

Dekabristu pasaules uzskats izveidojās tā laika krievu progresīvās domas izcilā pārstāvja A. Radičeva filozofijas un 1812. gada nacionālās atbrīvošanas kara ietekmē, laikmetā, kad spīgti izpaudās krievu tautas apdāvinātība un lielā patriotiskā pacilātība.

Revolucionārās muļniecības pārstāvi gaidīja, ka pēc kara un uzvaras pār Napoleonu notiks lielas izmaiņas Krievijas ekonomiskajā un politiskajā dzīvē. Viņi gaidīja konstitūcijas pasludināšanu, dzimtbūšanas atcelšanu un citas reformas. Šādas iluzoriskās cerības viņos modināja veiklā liekuļa Aleksandra I plaši izpaudzinātā «liberālā» politika viņa valdības pirmajos gados un kara laikā. Bet brīnumi nenotika. Gluži otrādi, pēc kara iestājās liels tumsas reakcijas periods. Visam brīvdomīgajam savu smago roku uzlika Arakčejevs, kura režīms radīja haismu, briesmīgus apstākļus visās dzīves jomās. Tautā brieda sašutums. Atspoguļojot tautas domas, A. Bestuževs rakstīja: «Vēl turpinās karš, kad zemessargi, pārnākuši mājās, pirmie izplatīja kurnēšanu tautas šķirā. «Mēs ietām asinis, — teica viņi, — bet mūs atkal grib piespiest liet sviestus klausu darbos.»

Sāka rasties slepenas biedrības, lai cīnītos par izmaiņām valsts pārvaldībā. 1822. gada rudenī Pēterpilī nodibinājās dekabristu «Ziemeļu biedrība» ar Riļejevu priekšgalā. Tās biedru skaits lēnām ar A. Odojevskis.

Aleksandrs Ivanovičs Odojevskis dzimis 1802. gadā. Kā cilvēkam, kas cēlies no senas kņazu cilts, viņam bija visas iespējas kļūt par ievērojamu augstmaņu, spožu galma cilvēku. Bet Odojevski cara kalpa stāvoklis nevilināja, viņš nostājās uz gluži pretēja ceļa, iestājoties revolucionarajā cīņā pret patvaldību.

Būdamis gvardes virsnieks, Odojevskis nodibināja tuvas attiecības ar brālēm Muravjoviem-Apostoliem, kas viņu iepazīstināja ar K. Riļejevu — brīnišķīgu cilvēku un dzejnieku, dekabristu «Ziemeļu biedrības» iedvesmotāju un vadītāju. Izrādījās, ka politiskajos uzskatos Odojevskis ir tuvs Riļejevam, iestājies «Ziemeļu biedrībā», viņš visus savus spēkus un laiku veltīja revolucionarajai darbībai.

Jāatzīmē, ka Odojevskis progresīvā pasaules uzskata izveidošanās visai ievērojami ietekmēja genialais krievu dzejnieks A. Gribojedovs, viņa labākais draugs, kas iedvesmoja to sapnot par labāku, taisnīgāku dzīvi.

Kaut gan politiskajos jautājumos Odojevskis nebija gluži konsekvents, viņš tomēr ietilpa dekabristu brūnotās sacelšanās izcilāko organizatoru un tās aktīvo dalībnieku skaitā.

Vājās, nepietiekamās sagatavotības dēļ un galveno tiesu tāpēc, ka tā norisa atrautībā no tautas, 1825. gada decembra sacelšanās piedzīvoja neveiksmi. Par līdzdalību slepenajā biedrībā un dumpī Odojevskim piesprieda izsūtīšanu trimdā uz Sibīriju — 12 gadu spaidu darbos, bet vēlāk sodu samazināja līdz 8 gadiem. Pēc gadiem Odojevskis pavadīja ieslodzījumā Cietumā cietumā un Petrovskij Zavodā, līdz 1837. gadam izcēla trimdas laiku Sibīrijā, bet pēc tam viņu nosūtīja par ierindas zaldātu uz Kaukāzu. Tur 1839. gadā viņš smagi sasirga ar malāriju un nomira. Kaukāzā Odojevskis iepazīs ar M. Lermontovu.

Odojevskis dalījās mantojumā — dzejas, kas saglabājušas līdz mūsu dienām, savā vairākumā attiecas uz viņa trimdas laiku. Kā to liecinājuši viņa draugi un cīņas biedri, kurus izsūtīja kopā ar Odojevski, viņš bijis ieslodzīto «galvenais dzejnieks». Un ne

tikai dzejnieks, bet arī cilvēks ar dziļām zināšanām. Sevišķi labi viņš pārzināja krievu literatūru. Sibīrijas garajās naktīs ar dažām vienu otram piekaltie dekabristi bieži ar lielu uzmanību klausījās, ko Odojevskis stāstīja par krievu literatūru, un bija pārsteigti par viņa lielisko atmiņu un bagātīgo erudīciju.

Milzu popularitāti revolucionārās jaunatnes vidū ieguva tādas viņa dzejas kā «Pravietisko stīgu dedzīgās skaņas...», «Uz Sibīriju», «Zostima»,

«Slavu jaunavas», «Vecā pareģone», «Sapemot vēsti par poļu revolūciju», «Vārsmas par mūsu pārgājenu no Cītas uz Petrovskij Zavodu», «Grūzijas laulība ar krievu cara valsti», «Elegija sakarā ar A. S. Gribojedova nāvi», «Bēru mielasts» u. c., tāpat poema «Vasilko».

Odojevskis dzeju caurstrāvo patriotisms, tā piesātināta ar sirsnīgu, kvēlu mīlestību uz savu daudzcietušo dzimteni. Tajā spēcīgi skan brīvības mīlestības un brīvdomības motīvi, nāids un nīcināšana pret patvaldības tirāniju un ticība gaišai nākotnei, brīvības un taisnīguma triumfam.

Odojevskis, tāpat kā pārējie dzejnieki dekabristi, savu dalījā uzskatīja par cīnītāju pilsoņu ieroci. Viņa liriskā jūtiskuma «augstākās sabiedrības» dīkļu dzirde, nav jādāda bauda tiem, kuru dzīve aizrit sīkā kņadā, izvirtībā un bezdarbībā. Viņš «nedzied kņadai». Dzejnieks nīcina «augstāko sabiedrību», ko sastāda aprobežoti meli, liekuļi, glaimotāji un līdēji.

Savu talantu, savu līru, savus «ugunīgos vārdus» Odojevskis veltīja augstam, cildenam mērķim — cīņai pret necaurredzamo tumsu, pret to nomāktības atmosfēru sabiedrībā, kurā nolaipa liktā brīvdomības izpausme.

A. Odojevskis bieži pievērsās krievu tautas varonīgās pagātnes tēmatiem. Dzejnieks cenšas sameklēt krievu tautas senatnē nozīmīgākos brīvības un laika posmus, parādīt krievu cilvēku nelokāmo gribu, viņu optimismu un pastāvīgos centienus pēc brīvības un neatkarības. Interesanti, ka visbiežāk Odojevskis pievērsās krievu brīvības — Novgorodas un Pleskavas republiku vēsturei. Dzeja «Nezināmā lappuse» viņš parādījis novgorodiešu brīvības zaudēšanas briesmīgo ainavu, «Smolenskas aplenkuma» Odojevskis mēģina izprast un parādīt tautas lomu dzimtenes vēstures liktenī.

Viņš pareizi saredz, ka īsts patriotisms atrodams vienīgi tautā. Tautai un tikai tai rūp dzimtenes liktenis, bet nevis pērkamajiem, godkārīgajiem un savtīgajiem bāriem. Tos pašus centienus pārvērtēt savu attieksmi pret tautas lomu Krievijas vēsturiskajā attīstībā, kas, laikam gan, saistīti ar pārdomām par dekabristu sacelšanās neveiksmes iemesliem, atrodam poemā «Vasilko». Poemā parādīta krievu tautas cīņa par Krievzemes apvienošanu, par pastāvīgo savstarpējo karu izbeigšanu starp daļēnās kņaziem. Parādot, kādu traģisku likteni piedzīvo godīgais un vīrišķīgais kņazs Vasilko, kuru savtīgos nolūkus padara aklā jaunprātīgais, zemiskais viltīgais kņazs Davids Vladimīrs, Odojevskis uzsvēr, ka kņazu valdības nebija ieteicams nostiprināt Krievzemi. Un, gluži otrādi, Bojana tēla, kas pārstāv tautu, atklājas patiešām cēloni apvienot Krievzemi. Ar tā paša Bojana vārdiem dzejnieks pastāsta par smagajām ciešanām, kādas jāpārdzīvo tautai, uz kuras rēķina eksistē un liksmo «pasaules visspēcīgā — kņazi».

Lielā vietā Odojevskis dzeja ierādīta aicinājumam cīnīties par labāku, taisnīgāku un laimīgāku dzīvi, brīvības apdziedāšanai un cildināšanai. Dzejoli «Jaunava. 1810. gadā» Odo-

jevskis, nosaucis par Jaunavu brīvību, runā tās vārdiem, ka krievu tautai kopš seniem laikiem piemīt brīvības mīlestība. Pēc tam «uzbruka mongoļu sodība», un Krievija daudzus gadus tumsā ieslīdēja nebrīvībā, krievu laudis pārvērtās par mongoļu vergiem. Bet, lūk, kaut gan iekarotāji mongoļi sen nozuduši no vēstures skatuves, taču brīvības gars vēl nav atspirdzis. Tauta atrodas citu verdzīnātāju varā. Pašu muļnieki — dzimtkungi nomāc tāpat, kā to darīja tataru un mongoļu. Krievzemē joprojām nav brīvības. Bet Jaunava zina, ka it nekādas važas nesavaldīgs tautas spēkus un neatturēs to no cīņas par brīvību. Jaunava jūt, ka tuvojas laiks, kad atklātu izpausmi gūs tautas lielais sašutums un sāksies tās cīņa par brīvību.

Krievu tautas brīvības cīņu temā Odojevskis dzeja organiski ievieja visu slavu tautu brīvības cīņas motīvus. Tās ideja lieliski izteikta dzejoli «Sapemot vēsti par poļu revolūciju». Ziņa par revolūciju Polijā izraisīja vērtainu atbalsi trimdā aizdzīto dekabristu vidū. «Mēs vēl dzīvi!» — iesaucas dzejnieks. Poļu tautas atbrīvošanas cīņa pret carismu ir tuva Odojevskai idejai, ir it kā turpinājums tai cīņai, kuru sāka dekabristi. Ne jau gadījuma pēc, dzirdot ziņu par revolūciju Polijā, dzejnieka priekšā «nostājās pieci upuri» — dekabristu sacelšanās pieci vadītāji, kuru parakā bende Nikolajs I. Viņu tēli ir neaizmirstami, viņi mūžam dzīvos progresīvo cilvēku apziņā, atgādinās, ka nedrīkst samierināties ar caru un tā rokaspuķiem, sauks pēc atbrīvības.

Brālīgo slavu tautu savienības ideja likta pamatā dzejolim «Slavu jaunavas», kuram F. Vadkovskis komponēja muziku, kas kļuva par vienu no dekabristu iemīļotākajām dziesmām. Tajā Odojevskis alegoriski izteicis revolucionāro domu par to, ka visām slavu tautām, tajā skaitā arī lielajai krievu tautai, grūti dzīvot, smokot zem savu valdnieku — tiranu jūga.

Odojevskis dzejas centrā vienmēr ir pilsonis — cīnītājs par dzimtenes laimi un labāku nākotni. Cīnītāji mīl savu māti — dzimteni gan savos sapņos, gan savās ciešanās. Lieliskajā dzejoli «Vārsmas par mūsu pārgājenu no Cītas uz Petrovskij Zavodu» parādīts Dzimtenes — cietējas tēls, kuras laimes vārdā labākie laudis atdeva savus spēkus un gatavi atdot dzīvību.

Cīnītāji, saka dzejnieks, ne jau veltī ziedo savas dzīvības par dzimtenes nākotni. Viņu darbs, viņu pūliņi, viņu upuri nebūs veltīgi, viņus sadzirdēs, sapratis un par viņiem atbrībsies tirānisms. Un patiešām, doma par tiranu sodīšanu nekad nepameta dekabristus viņu ieslodzījumā. So domu Odojevskis izteicis Skalda vārdiem dzejoli «Bēru mielasts», kas veltīts F. Vadkovskim.

Vēl dziļāku ticību savas lietas taisnīgumam Odojevskis apliecinājis viņa vispopulārākajā dzejoli «Atbilde Puškina vēstījumam», kuras vārdus «No dzirksteles iedegsies liesma» V. I. Leņins izraudzījās par devīzi viņa nodibinātajai avīzei «Iskra».

Ar dedzīgu politisku patosu dzejoli izteikts gan lepnums par savu bargo likteni, gan izsmiekls par cariem, kas ir bezspēcīgi un nespēj iznīcināt plašumā ejošo brīvības kustību, gan ticība, ka cīnītāju «sāpju pilnais darbs neies zudumā: no dzirksteles iedegsies liesma un mūsu apgaismotā tauta sapulcēsies zem svētā karoga».

Kā pareģojums izskanēja šā dzejola beigu pants:

Mums cīņā brīve atausis,
Mēs šķēpos kalim važas rautās,
Pār caru galvām uguns līs,
Un liksmi atpils elpu tautas.

Piepildījušies sapņi, kuru loloja savas dzimtenes liesmalnais patriots, dedzīgais cīnītājs pret patvaldību. Dekabristu, tajā skaitā arī Odojevskai, pūliņi nebija veltīgi, viņu darbs negāja zudumā. No dzirksteles iedegsies liesma. Krievu proletariāts komunistiskās partijas vadībā atbrīvoja Krievzemi no patvaldības, muļnieku un kapitalistu jūga. Tagad padomju tauta sava gudrā vadona un skolotāja J. V. Staļina vadībā let uzvarām valnagotu ceļu uz brīvības kalngailiem — uz komunismu. Savā cīņā un lielajā jauncelmes darbā padomju tauta atceras un paturēs prātā visus, kas pirmie pacēla cīņas karogu pret patvaldību, tajā skaitā arī Aleksandru Odojevski, kurš pašizlīdzīgi ziedoja visus savus spēkus, visu sevi revolucionarajai darbībai un ar personīgo pavaugu tāpat kā ar dzejnieka līru liekvēdēja cīņai nākamā paaudžu sirdis.

P. Majarevskā «Rācenis» LPSR Valsts Jaunatnes teatri

Padomju teatra mazie skatītāji ļoti iecienījuši un iemīļojuši pasaku lugas. Šā žanra labākos darbus vienmēr raksturo dziļa audzinājoša doma, asi konflikti, īpatnēja, fantastiska vide un notikumi, sprieģis darbības risinājums, spēcīgi raksturi, veselīgs humors un bagāta, railla valoda. To var sacīt arī par Staļina premijas laureata P. Majarevskai pasaku «Rācenis», kura mūsu bērnu un jaunatnes teatros ieguvusi lielu popularitāti.

Pasakas ideja ļoti vienkārša: labu darbu var paveikt tikai kopīgiem spēkiem, rūpīgi un neatlaidīgi strādājot, pārvarot visgrūtākos šķēršļus.

Tādi šķēršļi jāpārvar lugas varonei dūšigajai mazmeltīnai Mašai, kuras pārnēstā rāceņa sēkla vectēva un vecmāmiņas sastrādātājam dohe izaug par raženu rāceni. Spēcīgi un kupli augošo rāceni ienīst krupis un kurmis, jo rācenis, vectēva sētas dohe laizdams dziļas saknes, traucē viņu labajam. Krupis un kurmis, kas lugā simbolizē visu tumsu, jauno, graužošo, darbībā un raksturos atgādina āsdienu ASV imperialistus. Tāpat kā pasakā kurmis un krupis sabiedrojas, lai iznīcinātu jauno stādu, tā aizjūras naudas magnāti dara visu iespējamo, lai pasaules mieru mīlošajam tautām nelautu mierīgi dzīvot, virzīties uz priekšu, celt laimīgu nākotni. Kad stādam pārgrieztas saknes, kad akā aprūkst ūdens un rācenis sāk nīklot, drošsirdīgā Maša, nebstoties grūtību, kopā ar saviem uzticīgajiem draugiem suni Zučku un runci Vasju dodas uz tālo avotu pēc brīnumūdens, kas atkal atdzīvina rāceni.

LPSR Valsts Jaunatnes teatra kolektīvs pasaku lugu iestudējis krievu un latviešu valodā. Režisori — LPSR Nopelniem bagātais mākslinieks B. Pradiņš (krievu trupā) un A. Vāvere (latviešu trupā), dekoratori H. Gruberts un L. Kozlovskis un aktieru kolektīvs ieguldījuši ne mazumu pūļu, lai lugas ideju atklātu bērniem saprotami un interesanti.

Ar krietnām sekmēm vaļagojies Mašas lomas tēlotāju — R. Sevcovas un B. Vizickas darbs. Viņas radījušas jauku, plevīgtu, drošsirdīgu, melnēnē tēlu. Mašas aktivitāte, kas liek mazajiem skatītājiem dzīvi šķēst viņas gaitām, lielā mērā stiprina lugas idejisko skanējumu. Mašas vectēvs A. Pommera izpildījumā enerģisks, mozs, darbīgs vecuks. Aktieris, zīmējot tēlu ar vieglu humoru, dara to dzīvu un interesantu arī garajos dialogos. Ne tik izteiksmīgs vectēva lomā ir B. Poljova krievu trupas uzvedumā. Visai raksturīgi, pareizi izveidotajai vecmāmiņas tēlā M. Miezītei un A. Kudrjavceva vajadzētu ietvert vairāk personisku iezīmju, individuālu nianšu.

Pasaku lugu inscenējums, kur aktieriem jādarbojas gan kā zvēriem un mājās dzīvniekiem, gan putnu un stādu lomās, lielā mērā vajadzīga bagāta

izdoma. Aktieru uzdevums šādos inscenējumos neaprobežojas tikai ar attiecīgā zvēra vai stāda iedzīvīnāšanu skatuviskos apstākļos; viņam jāprot bērniem saprotamā veidā atklāt to domu, ideju, ko autors ieguldījis tēlos un darbībā.

Ne bez iemesla P. Majarevskis kā negatīviem personāžiem liek uz skatuves darboties tumsas iemītniekus — kurmi, kurmielēni un krupim, kas dziļi nīst spēka pilno rāceni. Autors rāda, ka šādi tumsas alai ir viltīgi un liek šķēršļus visam labajam, gaisajam, jaunajam, gatavi cīnīties pret šo jauno un gaišo uz dzīvību un nāvi. Ar pasaku tēliem autors māca bērnu būt modriem, nebstoties grūtību un būt drošsirdīgiem to pārvarēšanā. To visu teatris sapratis un dzīvnieku lomu tēlošanai izraudzījis aktierus ar labām raksturotāju dotībām, lai arī dzīvnieku tēlos iespējami pilnīgi atklātos autora idejiskais nolūks. Satriskā noskapā, interesanti, mazajiem skatītājiem saprotami nelietīgo kurmi veidojis apdāvinātāis aktieris T. Macijevskis, kurmielēni — A. Priedniece, krupis — I. Bune. Krievu trupā šo lomu tēlojumā jūtama tendence karīkēt. Turklāt nav saprotams, kāpēc lomu tēlotāji runā paaugstinātā, nedabīgā balsī, tekstu bērtin nobērdami, tā ka liela daļa no autora dziļās domas mazajiem skatītājiem paliek tikko nojauzama.

Sevišķas bērnu simpatijas gūst V. Bārda un L. Duņeca kā viltīgais runcis Vasja, kuri sniedz spilgtākos tēlojumus, un V. Kīmelis kā vectēva uzticamais mājas sargs — suns Zučka. Pabalāki savas lomas — N. Sokolovskis (Zučka), T. Cistjakova un O. Ribaka (pelites).

Izradē ir arī citi trūkumi, it īpaši tas sakāms par krievu trupas inscenējumu, kas liekas sasteigtāks. Ne arvien ir padomāts par to, ka mazie skatītāji mācās no lugas varoņiem, atdarina viņu rīcību un attiecības. Ko bērni var mācīties, piemēram, no runcis Vasjas un pelites divspēles, kas vietumis pat neestētiska?

Kolektīva uzmanība vairāk jāpievērš izrunas izkopšanai. Bērniem veltītajās izrādēs valodas un izrunas jautājumi ir sevišķi svarīgi. Vairāki aktieri (A. Kudrjavceva, T. Cistjakova, A. Kozins) bieži vien runā tik neskaidri, ka mazajiem teatra apmeklētājiem stipri jāpiepūlas, lai pareizi izvērtētu tekstu.

Ja agrāk daudzi labi inscenējumi Jaunatnes teatru cieta izdomā nabadzīgā un vāji darinātā skatuves ietērpā dēļ, tad šoreiz par dekorāciju jāsaka vislabākais. Mākslinieki H. Gruberts un L. Kozlovskis devuši pasakai atbilstošu krāšņu, interesantu skatuvisko vidi.

Ar «Rāceņa» iestudējumu teatra kolektīvs jaunākajai skatītāju saimei sagādājis skaistu balvu.

Mersede Salnāja

Augstā līmeni

Šīs sezonas trešā programma, kuru mule sācis rādīt Valsts Rīgas cirks, izceļas vispirms ar to, ka augstis līmenis sasniegts parastajos ierindas priekšnesumos, kas izradē aizņem trīs ceturtdaļas no visas programmas. Šo priekšnesumu vidū, šķiet gan, nav neviena, kas pretendētu uz kaut kādu īpašu «izcilas atrakcijas» stāvokli, taču tie visi godam pārstāv padomju cirka skolu. Tieši šajā apstākli meklējama to vērtība un nozīmība.

Lūk, arenā darbojas mākslinieki Kuzņecovs un Semjonovs. Varētu likties, ko gan jaunu iespējams sniegt viņu priekšnesumā ar kārti? Šis žanrs taču jau sen izkopts cirka manežā, un visas tā iespējas, varētu domāt, jau sen ir labi zināmas un izmantotas. Tomēr Kuzņecovs un Semjonovs pratuši atrast jaunus elementus, padarot priekšnesumu īpatnēju un saistošu.

Zonglēšana — viens no visvecākajiem un populārākajiem cirka mākslas veidiem. Zonglieri Rogatkiņi tāpat pratuši savu sniegumu atsvaidzināt, padarīt interesantāku ar jaunu oriģinālu papildinājumu: viņi zonglē, visu laiku nepārtraukti balansēdami uz lielām lodēm. Arī artiste Aleksandrova, rādot parastos tradicionālos zonglēšanas priekšnesumus, atsvaidzinājusi tos ar interesantu jaunumu — viņai blakus darbojas veiksmīgi izraudzīts četrkājains palīgs — suniņš.

Labi un droši vingro uz stieņa Agdgomelaviļi ģimene. Zīmīgi tas, ka šajā lieliskā saliedētā trijotnē sievietes nemaz neatpaliek no sava part-

nera — vīrieša. Teicamu meistarību parāda dejās uz stieples Artemjevi. Ar apbrīnojamu vieglumu viņi izpilda vissarežģītākos tautas deju soļus, pat ar pietupšanos. Jautri un dzīvi norit gimnastu un lēcēju Driginu priekšnesums. Tikpat augsts meistarības līmenis raksturo arī Jugovu un Magdesdžanu sniegumu plastiskajā etiķē. Anciferova un Zajončkovska vingrojums uz riņķiem, bet it īpaši gaiša gimnastu Černegas un Razumova lidojums uz bultas. Šim priekšnesumam ir raksturīga ne vien izpildījuma meistarība, bet arī leceres originalitāte.

Jaunās programmas pēdējā daļa ierādīta lilliputu trupas priekšnesumiem (mākslinieciskais vadītājs M. Kačurins). Lilliputi sniedz fejerisku uzvedumu «Burvīgo sapņu naktis». Jāatzīst, ka šī pretenciozs nosaukums var modināt zināmas bažas, taču tas laimīgi kārta izrādās bez pamata. Lilliputu uzvedums ir jautrs muzikāls apskats, kuram scenāriju uzrakstījis S. Čenins un muziku komponējis Staļina premijas laureats S. Kacs. Tas ir interesants gan ar savu tematiku, gan ar krāšņo dekoratīvo ietērpi, kurā plaši pielietotas luminišcējošās krāsas.

Kaut gan tematiskā ziņā šis uzvedums pieskaitāms bērnu izrādēm, tomēr arī pieaugušie skatītāji norauģās tajā ar nelielajotu interesi.

Visumā Valsts Rīgas cirka jaunā programma turpina šajā sezonā sāktu padomju cirka mākslas sasniegumu demonstrāciju labā, augstā līmenī.

L. Vecis

Pirmizrādes Rīgas teatros

Skats no Gubareva un Uspenska pasaku lugas «Greizo spoguļu karaļvalsts» inscenējuma Jaunatnes teātrī. Attēla: G. Pazuškovs (Abažs), V. Toporkova (Oja), C. Michņevičs (karalis) un A. Kovaļova (Jalo)

V. Lavrentjeva uzp.

Jauno komponistu un dzejnieku tikšanās

Latvijas Valsts konservatorijas kompozīcijas klases studentu un Latvijas Valsts universitātes studentu Zinātniskās biedrības jauno autoru pulcēja dalībnieku kopējā sanāksmē dzejoļus — dziesmu tekstus nolasiņa V. Belševica, J. Lūcis, J. Plotnieks, O. Vācietis, J. Osmanis. Tekstu iztirzāšana piedalījās jaunie komponisti V. Kaminskis, J. Šķipsna, R. Grinblats un citi.

Vērtīgus paskaidrojumus par dziesmu radīšanu sniedza profesors, Staļina premijas laureāts A. Skulte un docents V. Utkins. Vīpi tuvāk pastāstīja par dziesmu tekstu specifiku un par uzdevumiem, kuri jāatrisina, lai jauno dzejnieku un komponistu sadarbības rezultātā iegūtas dziesmas spētu apmierināt visplašākās dziedātāju masas.

J. Liepiņš

ŠONEDĒL

Sodien Konservatorijas zālē Latvijas PSR jauno mākslinieku koncerts. Sākums plkst. 20.

15. decembrī LARP kultūras namā, Amatu ielā 5, Republikāniskā tautas mākslas nama un Latvijas Padomju komponistu savienības rīkotā sanāksmē, veltīta latviešu tautas instrumentu popularizēšanai. S. Krasnopjorova referāts un latviešu tautas instrumentu orķestra koncerts. Sākums plkst. 9 no rīta.

Filharmonijas zālē KPFSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka, Staļina premijas laureāta profesora Grigorija Ginzburga klaviervakars. Sākums plkst. 20.

Būvstrādnieku klubā, Sarkanarmijas ielā 10-a, Republikāniskā tautas mākslas nama rīkotā deju jaunrades konference. Jaunrades deju koncerts un iztirzājums. Sākums plkst. 20.

Mākslas darbinieku namā padomju operešu vakars. Piedalās Muzikālās komedijas teātra mākslinieki. Sākums plkst. 20.

16. decembrī Filharmonijas koncertzālē simfoniskais koncerts. Piedalās Radiokomitejas simfoniskais orķestris un Ukrainas PSR Nopelniem bagātā valsts akadēmiskā kapela «Dumka». UPSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka Aleksandra Soroka vadībā. Diriģents LPSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieks L. Vigners. Sākums plkst. 20.

LARP Kultūras namā šā nama dramatiskā kolektīva radošā darba atskaite. Programā viencēlieni. Sākums plkst. 20.

19. decembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā mākslas vēsturnieku un kritiķu sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

20. decembrī Mākslas darbinieku namā vakars, veltīts biedra Staļina dzimšanas dienai. Referāts «J. V. Staļins — genāls karavadonis lielajā Tēvijas karā». Koncerts. Sākums plkst. 20.

Ķīniešu teātra svētki

Gandrīz pusotru mēnesi Pekinā ilga Ķīnas vēsturē pirmais nacionālās teātra mākslas festivāls. Ķīnas Tautas Republikas galvaspilsētā šajās dienās bija sabraukuši vairāk nekā tūkstoš seši simti teātra darbinieku. Viņu vidū bija gan skatuves mākslas veterāni, ķīniešu izcilākie aktieri Mei Lan-fans un Cen Jan-cju, gan pavisam jauni teātra studiju audzēkņi.

Festivālā parādīja vairāk nekā 90 dažādu uzvedumu, kas pārstāvēja ķīniešu teātra 23 paveidus: Pekinas operu, Čzečjanas operu, Ziemeļķīnas operu, Sanhajas operu, Kantonas operu utt. Un kaut gan dažos no tiem valoda Pekinas skatītājam nebija saprotama, publika vienmēr silti un sirsnīgi uzņēma katru jaunu izrādi.

Ķīnas nacionālajam teātrim ir liela un interesanta vēsture. Taču pats izcilākais, pats ražīgākais šīs vēstures posms sākās pirms trim gadiem, kad šis teātra radītājs — ķīniešu tauta — kļuva par savas kultūras saimnieku.

Ķīnā pastāv vairāk nekā divi simti operas paveidu, kas atšķiras cits no cita ar muzikas raksturu, orķestra sastāvu, valodu, kostīmiem, aktieru izpildījuma paņēmieniem. Ķīnas dažādās provinces ir slavenas ar savu teātri gluži tāpat, kā šo provinci ziedi — ar savu smaržu. Pekina — cerību un balto akāciju pilsēta — slavena ar vēsturisko varopere cizņzui, Čzečjanas province, kur maigu smaržu izplata ziedošā kalnu tēja, — ar lirisko operu juecziui, Ziemeļķīnā, kuras dārzos ir tik daudz ziedošu plūmju un ābeļu, — ar tautas operu pincziui.

Dažādiem teātra paveidiem, gluži tāpat kā ziediem, bija katram savs liktenis. Vieni no ziediem nokļuva dārzos un siltumnīcās un izveidojās vārgi un kaprīzi, citi auga zem klajām debesīm, akmeņainā augsnē, kur tos pastāvīgi salēja ziemas sals un dedzināja vasaras twice. Vieni teātri nokļuva galvaspilsētas galmā, citi tā arī palika lauku savvaļas ziedu lomā, kur bagātās kārtas nonieva un aizmirs. Pirmajos pat vienkārši zemnieki runāja kā valdnieki izsmalcinātā literārā valodā un dziedāja nedabiskā balsi; otrs gluži pretēji — valdnieki izteicās kā mīļu dzinēji un dziedāja, kā dzied viņu zemes tīrumu un druvis vienkāršie darba rūķi. Bet kā vienos, tā otrs teātros muzika bija un palika tautas muzika. Tauta mīlēja gan galvaspilsētas operu, kas bija kļuvusi par visas Ķīnas ieguvumu, gan arī savus vietējos teātrus.

Tuvāk realitātei dzīvei stāvēja vietējie teātri. Tur varēja ne tikvien praudāt par nelaimīgas jaunavas likteni, kuru ar varu izprecināja nemīlamam cilvēkam, un pasmieles par precinieci vai soditu augļotāju, bet dažkārt arī dzirdēt vārdus, kas vērsās pret sabied-

risko netaisnību, aizstāvēt cildenus un godīgus nabadzīgus ļaudis.

Ķīniešu nacionālais teātris ir īsts tautas teātris. Reti kur var sastapt tādu vispārēju teātrim dāvētu mīlestību, kāda vērojama Ķīnā. Uzzinājuši par teātra trupas ierašanos aprīnā centrā, apkārtnējiem ciemu zemniekiem mēro desmitiem kilometru, lai noskatītos izrādi. Populāro operu iemīļotās arijas var dzirdēt it visur: tās dzied pusdienas pārtraukumā strādniekiem, tīrumos, kareivji atpūtā. Ķīnā ir ap divi tūkstoši teātra trupu, kas izrāda klasiskā repertuāra lugas, ar aptuveni 200 tūkstoš skatuves māksliniekiem (šajā skaitā neietilpst ap 250 teātra trupu, kas sniedz dramatisks izrādes mūsdienīgu stilu, kā arī teātra kolektīvi, kas pastāv lauku ciemos). Ķīniešu teātra izrādes ik dienas noskatās simtiem tūkstošiem cilvēku. Tā ietekme uz tautu ir ļoti liela.

Pekinas festivāla parādīja, ka trījos gados ķīniešu nacionālajā teātrī notikusi liels pārmaiņas. Tās notikušas vispirms pašos skatuves māksliniekos. Agrāk ķīniešu aktieris bija tumšs, pusizglītots cilvēks, kuru apzināti turēja tālu no politikas. Tagad ir citādi. No valdošās šķiras vajātās un izstumtās būtnes, kuras nebija cita vārda, cita apzīmējuma, kā vien nicinošais «siczi» vai apvalnojošais «mālsidi» un «māčāndi» («mākslas pārdevējs»), aktieris Ķīnas Tautas Republikā pārvērties par visu cienījamu cilvēku, kuram plaši pavērtas iespējas sabiedriskai un politiskai darbībai. Tautas cieņa, kas tiek dāvāta skatuves māksliniekiem, starp citu, radusi izpausmi tajā apstākli, ka Ķīnas Politiskās konsultatīvās padomes locekļu skaitā ietilpst arī četri skatuves mākslinieki, kuru vidū ir slavenais Mei Lan-fans un Čzečjanas operas leģendārā dziedātāja Juān Sjuē-fina. Visai Ķīnai pazīstams mākslinieks Cen Sjan-jui vārds, kura ar savu teātra trupu sniegusi ap 200 izrāžu, atdodot visus ieņēmumus ķīniešu tautas brīvprātīgo, kas cīnās Korejā, palīdzības fondam.

Lai neatpaliktu no skatītāju strauji augšupejošā kultūras līmeņa, ķīniešu skatuves māksliniekiem nākas daudz strādāt. Tūkstošiem teātra darbinieku tagad mācās zināšanu papildināšanas kursus, ceļ savu politisko un kultūras līmeni. Viņiem tagad kļūvis skaidrs arī tas, kādi trūkumi piemita vecajam teātrim. Vispirms tika pieteikts karš feodālajai moralei, kas caurstrāvoja daudzas klasiskā repertuāra lugas. Šajā cīņā aktieriem talkā nāca tautas valdība, publicējot speciālu lēmumu par ķīniešu klasiskā teātra reformu. Nopietnas izmaiņas norisušas arī teātra trupās, kurās agrāk nelērobozoti valdīja uzņēmējs — antreprenieris.

Nemitīgā gādība, ko teātrim veltī Centralā tautas valdība un Ķīnas ko-

munistiskā partija, ķīniešu skatuves darbinieku vienotie pūliņi jau devuši savus rezultātus. Parstrādātas galvaspilsētas operas «Teika par balto čūku» un «Miers starp generali un premjerministru», Čzečjanas opera «Lai Saņ-bo un Čzu In-tai» un citas. Radušies jauni šā žanra darbi. Pekinas teātri uzved operu «Duntinas ezera varoņi», kurā apdziedāti un cildināti pagātnes nacionālās atbrīvošanas kustības dalībnieki; Ziemeļķīnā uzved operas «Mazais znots», «Mazā Er-heja pīcības», «Skolotāja», Sanhaja — «Svāmā meitene» utt.

Festivāla svinīgajā nobeidumā runāja Ķīnas Tautas Republikas Valsts administratīvās padomes premjers Čžu Ep-lajs, Ķīnas Tautas Republikas kultūras ministra vietnieks Čžu Jan-uns Centralās teātra studijas direktors Oujan Jui-cjans.

Ķīnas komunistiskās partijas Centralās Komitejas orgāns — laikraksts «Zenminzibao» ievadā «Plēnācīgi izstrādāties pret dzimtenes teātra mantojumu» atzīmēja: «Šis festivāls vērtīgi stiprināja, cik bagātīgs ir mūsu dzimtenes teātra mantojums. Mūsu teātra māksla tās lielum lielajā daļā ir tautas radīta, ilgi un cieši saistīta ar to; tā piemīt spīdīgs tautiskums un realisms. Daudzle izcilie uzvedumi, kuruš paši bija festivāla, atspoguļojuši tautas divi un cīņu feodālā jūga apstākļos, likuš nonākt līdz skatītājam tautas domām, jūtām, cerībām un prasībām, tīklāt izmantojot tautas iemīļoto mākslas formu.»

Ķīnas Tautas Republikas kultūras ministrija apbalvojusi daudzus festivāla dalībniekus. Premijas saņēma kā atsevišķi izpildītāji, tā arī veseli kolektīvi.

Slavas premiju piešķīra septiņiem pašiem leģendārākajiem Ķīnas operas māksliniekiem. Otrās pakāpes premijas saņēma astoņpadsmit kolektīvi, trešās pakāpes premijas — seši kolektīvi. Devīpas premijas piešķirtas par labākajiem operu libretiem. Premijas izpelnījušies vairāk nekā simts skatuves mākslinieku. Cetdesmit seši skatuves mākslinieki saņēma goda diplomus.

Ķīnas teātrim aizvadītais festivāls bija vēsturisks notikums, kas vērtīgi parādīja, cik bagātīgs ir ķīniešu tautas mākslas mantojums. Tas pavēra jaunu lappusi Ķīnas teātra mākslas attīstībā.

«Lai dzied visi ziedi, vecie novist jaunie parādās», — tā kādreiz par ķīniešu teātri izteicās Ķīnas tautas vadoņi Mao Cze-duns.

Jaunās dzīves saule sasildījusi ķīniešu teātra skaistos ziedus. Sasildījuši un devuši tiem bagātu un krāšņu dzīvi.

N. Kričeks

(«Sovetskoje iskusstvo»

Pekinā, 1952. g. novembrī

Amerikaņu diktatori niknojas...

Pēdējā laikā amerikāņi — dolara jūga nomākto Rietumeiropas zemju uzraugi un kontrolēti — kļuvuši ļoti nervozi. Viņi nepavisam nejutās labi. Tie aizvien retāk labvēlīgi uzsūt uz pleca saviem «sabiedrotajiem» agresīvajā Atlantijas blokā un aizvien biežāk sirdīgi plecērt kāju vai kaut kā citādi parāda viņiem savas ārkārtīgi lielās dusmas.

Kas gan tā nokaltinājis Volstrita magnātus un viņu satrapus Rietumeiropā?

Norvēģu «partneris» nav pratis iztapt galvenajam amerikāņu «bosam» — mēra generalim Ridžvejam ar to, ka pēc šā «bosa» okšeru domām nepietiekami izvēršis bruņošanās. Šajā sakarībā tas pats Ridžvejs deva skaidru mājieni, ka Norvēģijas bruņošanās programmu vajagot paplašināt uz dzīvokļu celtniecības tālākas ierobežošanas rēķina.

Norvēģijas buržuāziskā avīze «Dagbladet» novembrī veltīja šim jautājumam ievadu ar nozīmīgu virsrakstu: «Mājas vai lielgabali». Ievada autors raksta, ka tautas nostāja pret bruņošanās «sāk draudoši mainīties. Mums liekas, ka valdībai būtu laiks darīt to zināmu Atlantijas savienības vadībai. Ja bruņošanās notiks pārāk straujos tempos, kādā jaukā dienā mums vairs nebūs ko aizsargāt».

Kā lai par to nesirdās Atlantijas bloka barveži?

Nav pratis izdarīt pa prātam amerikāņu agresoriem arī viņu Italijas sabiedrotāis. Tas, starp citu, guvis izpausmi amerikāņu žurnālistā O'Donela rakstā žurnālā «Saturday Evening Post». Kā atzīmē prese, O'Donels bijis Neapolē, Atlantijas bloka dienvidu zonas štābā, runājis tur ar daudziem amerikāņu virsniekiem un tādējādi viņa raksts atspoguļo šo virsnieku uzskatus. «Pēc daudzu kritiķu domām, — raksta O'Donels, — admirāļa Kerni kara ķēdes Italijas posms izgatavots no spageti», — tas ir no makaroniem, kas ir ļoti izplatīts ēdiens Italijā. Apvainojot italiešu nacionālās jūtas, amerikāņu skribents apmētā dubļiem Italijas armiju. Italiešu virsniekiem Atlantijas bloka štābā, viņš paziņo, uzticot lielāko tiesu kontroli pār īstabām ar uzrakstu «viršiešiem» vai «sievietēm».

Taču sevišķi lielās devās Volstrita avīznieki lamu vārdus adresē Francijai. Amerikāņu aģentūras «Associated Press» diplomatisks redaktors Roberts publicējis rakstu «Francu un amerikāņu domstarpības», kurā istā Gebelsa garā nozākā franču tautu. Robertsam it sevišķi nepatīk tas, ka franču tauta tiecas pēc miera un grib dzīvot cilvēciskos apstākļos. «Francija vienmēr vērtējusi sviestu augstāk par lielgabaliem» — viņš aizkaltināts raksta. Neslēpams, ka tieši tas līdzīdākumam sanikno viņa saimniekus, Ro-

bertss ar putām uz lūpām dusmīgi brēc: «Nekas nespēj grozīt to faktu, ka Francija un nēvis Amerika savarojuši piecus miljonus komunistu...» Kūdot Francijas pērkamos un uz visu gatavos valdītājus uz jaunām avantūrām, Robertss pārmet tiem, ka viņi vēl neesot pietiekami pazeminājuši tautas dzīves līmeni bruņošanās labā un ka viņi sasaistījuši sev rokas «ar maza apjoma karu Indokīnā» un nespēj pabeigt to ar uzvaru.

Ja ņem vērā, ka pat franču buržuāziskā avīze «Combat» nosaukusi Robertsu par «cienīgu Pentagona agentu», tad kļūst skaidrs, kas runā ar viņu muti.

Nikni plosās arī bēdīgi slavenais «Colliers» — žurnāls, kas pauž Amerikas visreakcionārāko spēku domas. Tā Parīzes korespondenti ziņo: «Visā Rietumeiropā Savienotās Valstis ir objekts nikniem, vārdos izteiktiem, nekomunistu uzbrukumiem. Sie uzbrūkumi satricina, apmulšina un uztrauc ikvienu amerikāni, kas tos dzird... Visstiprāk trokšņo trijās zemēs — Anglijā, Francijā un Rietumvācijā».

Amerikāņu žurnāls «Progressive» dusmu lēkmē izplāpā, kas sevišķi nepatīk aizokeāna okupantiem: «Tagad Eiropas tautas acīm redzot jostas no mums vairāk nekā no krieviem».

Nedzirdētais jandaliņš, ko amerikāņu prese sarīkojusi sakarā ar dažu Eiropas buržuāzisko politiķu vērsanos

pret Bonnas un Parīzes militāro līgumu ratificēšanu, rāda, ka agresīvā bloka barveži ne pa jokam satrūkušies. Eļļu uguni pielejuši Adenauera politikas neveiksme, kad tas mēģināja pēc iespējas drīzāk izdabūt cauri šos militāros līgumus Rietumvācijas bundestagā un līdz ar to paskubināt citu zemju parlamentus. Kā zināms, Bonnas bundestags tautas masu aizvien pieaugošā spiediena rezultātā nobalsoja pret amerikāņu marionetes priekšlikumu. Saniknotie diktatori splauz zilu un melnu, pārmet saviem satelītiem nodevību, piedraud izrēķināties ar nepaklausīgajiem, laižot darbā visus viņiem pieejamos līdzekļus.

ASV valdošās aprindas savās attiecībās ar Rietumeiropas zemēm neapstājas pat atklātās šantažas priekšā. Piemēram, tās draud, ka ASV un Anglija noslēgs Francijai aiz muguras tiešu militāru savienību ar Rietumvāciju, ja Francijas parlaments neratificēs Bonnas un Parīzes militāros līgumus.

Amerikāņu okupantu prestiža glābšanai laisti darbā viņu uzticamie ierocņi neseji — labējie socialisti. Pirmals pie šīs netīrās lietas stājās neviens cits kā Beļģijas labējo socialistu līderis un amerikāņu kara kurinātāju algotais agents Pols Anri Spaks. Runādams tā saucamajā socialistiskās jaunatnes starptautiskajā konferencē, viņš paziņoja, ka pretamerikāņu noskaņas esot «vismelnākā nepateicības izpausme, kāda vien var būt».

Draudiem, šantažai un iebiedēšanai, kas pārpilnībā birst no viņas okeana

puses, protams, var būt ietekme uz Rietumeiropas buržuāziskajiem politiķiem. Italijā taču atradās aizsardzības ministrs Pačardi, kas, atbildot amerikāņu žurnāla izteiktajam apvainojumam Italijas armijai, uzticama pavalstnieka padēvībā paziņoja, ka tie nevarot «radīt plašu sirsnīgājus attiecības starp italiešu un amerikāņu bruņotajiem spēkiem». Atradisies arī citi valdītāji, kas gatavi par dolāru izsniegtajām žēlastības dāvanām a sulaiņu centību izpildīt amerikāņu «bosu» gribu.

Bet viņi nenosaka Rietumeiropas zemju likteņus. Ir citi spēki, kas saka izšķirīgo vārdu. Tāds ir diendienā pieaugošais tautas masu naidis pret amerikāņu okupantiem — brīvības un nacionālās neatkarības apspiedējiem, pret viņu politiku — bruņošanās un jauna pasaules kara izraisīšanas politiku, pret viņu bēdīgi slaveno «amerikanisko dzīves veidu» — hitlerisku «jaunās kārtības» aizokeāna paveidu. «Jenķi, vācieties uz mājām!» — šajos vārdos liesmo tautas svētās dusmas visās Rietumeiropas pilsētās. Kopā ar strādnieku šķiru arī darba zemnieki progresīvā intelligēncē, aizvien plašāk ledzīvotāju slāņi ceļas aizstāvēt savu brīvību, savu kultūru. Komunistiskā un demokrātiskā partijas aizvien augstāk paceļ un nes uz priekšu nacionālās neatkarības un nacionālās suverenitātes karogu.

Ar šiem spēkiem amerikāņu diktatori netiks galā!

Jans Mareks

(Pēc laikraksta «Za prochnij mir, za narodnuju demokratiiju»